

The image is a book cover for 'Úsmev ženy' by Nicolas Barreau. It features a woman with long brown hair, seen from behind, wearing a vibrant red blazer and a matching red skirt. She stands on a light-colored gravel path that leads towards the Eiffel Tower in the distance. The tower is partially framed by a row of large, leafy trees on the left. The sky is a soft, hazy pinkish-purple, suggesting a sunset or sunrise. The overall mood is romantic and evocative.

NICOLAS BARREAU
ÚSMEV ŽENY

Nicolas Barreau

Úsmev ženy

Z nemeckého originálu Nicolas Barreau Das Lächeln der Frauen
(Thiele & Brandstätter Verlag GmbH, 2010)
preložila Lubica Henssen

Redakcia: Ján Zaňko
Jazyková úprava: Gertrud Mária Korpi

Translation © 2015 by Lubica Henssen
Foto na obálke (layout) © Christina Krutz Design
Foto na obálke © Ayal Ardon/Trevillion Images
(žena v červených šatách); Christopher Steer/iStockphoto
(Eiffelova veža)

Copyright © by Thiele & Brandstätter Verlag GmbH, 2010

Slovak edition © 2015 by Zelený kocúr s. r. o.;
www.zelenykocur.sk
Grafická úprava: Design Amorandi

ISBN 978-80-89761-08-1
EAN 9788089761081

Šťastie je červený kabát s roztrhnutou podšívkou.

JULIAN BARNES

1

Minulý rok v novembri mi zachránila život kniha. Ja viem, keď sa povie niečo také, znie to dosť nepravdepodobne, pre niekoho dokonca prehnane či melodramaticky. A predsa sa to stalo. Od slova do slova.

Nie že by na mňa mierili, rovno do srdca, a guľka akoby zázrakom zostala trčať v hrubej koženej väzbe Baudelairových básní, ako to vidáme vo filmoch. Až taký vzrušujúci môj život nie je.

Nie, moje hlúpe srdce zranili už predtým. V deň, ktorý sa zdal byť ako každý iný.

Spomínam si celkom presne. Poslední hostia – skupina dosť hlučných Američanov, diskrétny japonský pár a niekoľko náruživých diskutujúcich Francúzov – zostali, ako vždy, ešte dlho sedieť v reštaurácii a Američania si po *Gâteau au chocolat* olizovali pery, vydávajúc pritom zvuky ako „áááá“ a „óóóó“.

Suzette sa ma hneď, ako naservírovala dezert, spýtala, či ju ešte potrebujem a krátko nato sa celá šťastná vyparila. A Jacque mal ako vždy zlú náladu. Tentokrát sa rozčuľoval nad stravovacími návykmi turistov. Prázdne tanierky, vyjedené do poslednej omrvinky, hádzal za štrngotu do umývačky a prekrúcal pritom oči.

„Ah, les Américains! Nerozumejú ani trochu francúzskej kuchyni, rien du tout! Zjedia aj dekoráciu! Prečo len musím variť pre barbarov, najradšej by som to všetko zabalil, iba mi to kazí náladu!“

Odviazal si zásteru, a keď odchádzal, zašomral smerom ku mne *bonne nuit*, naskočil na svoj starý bicykel a zmizol v studenej noci. Jacquie je úžasný kuchár a ja ho mám veľmi rada, aj napriek tomu, že svoju nevrlosť ponúka okoliu, akoby to bol hrniec rybacej polievky. V *Temps des Cerises*, v maličknej reštaurácii s bielo-červenými kockovanými obrusmi v bočnej uličke Rue Princesse neďaleko rušného bulváru Boulevard Saint-Germain varil už vtedy, keď ešte patrila môjmu otcovi. Môj otec zbožňoval šansón, v ktorom sa spievalo o tom, aký krásny, ale krátky je „čas čerešní“. Trochu melancholická, no zároveň aj optimistická pieseň o milencoch, ktorí sa stretávajú i rozchádzajú. Neskôr si ten šansón zvolili francúzski ľavičiarci za svoju neoficiálnu hymnu, ako symbol zmeny a pokroku. Môj otec však podľa neho nepomenoval reštauráciu preto, žeby sympatizoval s Parížskou komúnou, nie, myslím, že pravým dôvodom boli jeho spomienky.

Bolo to miesto, kde som vyrastala a kde som po škole sedela v kuchyni nad zošitmi, obklopená zvukmi panvíc a hrncov a tisícmi vôňami a kde som si mohla byť vždy istá, že má Jacquie pre mňa prichystanú nejakú dobrotu.

Jacquie, celým menom Jacques August Berton, pochádza z Normandie. Tam človek dovidí až za horizont, vzduch tam chutí slano a nekonečné more, nad ktorého hladinou sa vietor a mraky neprestajne hrajú na naháňačku, nikomu nezastiera výhľad. Niekoľkokrát za deň ma Jacquie nezabudne ubezpečiť, že nadovšetko zbožňuje pohľad do diaľky. Do diaľky! Sú dni, keď mu je Paríž pritesný a príliš hlučný a vtedy sa mu cnie za pobrežím.

„Kto sa raz nadýchol morského vzduchu na Côte Fleurie, tomu sa nemôže dobre dýchať v parížskom smogu!“

Oháňa sa nožom na mäso a pozerá na mňa vyčítavo svojimi veľkými hnedými očami, aby si vzápätí netrepezlivým pohybom odhrnul z čela tmavé vlasy, pomedzi ktoré sa stále viac a viac miešajú strieborné nitky, čo ma, priznám sa, dojíma.

Veď to ani nebolo tak dávno, keď tento zavalitý muž s veľkými rukami ukazoval štrnásťročnému dievčaťu s dlhými svetlohnedými vrkočmi, ako sa robí dokonalý *crème brûlée*. Bolo to prvé jedlo, ktorým sa mi podarilo ohúriť priateľky.

Samozrejme, že Jacquie nie je iba taký obyčajný kuchár. Ako mladý muž pracoval v slávnej reštaurácii *Ferme Saint-Siméon*, v Honfleur, malom mestečku na pobreží Atlantického oceánu, ktoré svojím výnimočným svetlom odjakživa priťahovalo maliarov a umelcov. „To ti bol iný štýl, moja milá Aurélie.“

Ale hoci Jacquie neprestajne hreší, ja sa potichu usmievam, lebo viem, že by ma nikdy nenechal len tak v štiche. Tak, ako v spomínanom novembri minulého roku, keď bola obloha nad Parížom biela ako mlieko a ľudia sa ponáhľali ulicami, zabalení do hrubých vlnených šálov. Ten november bol oveľa chladnejší ako všetky predošlé, ktoré som v Paríži zažila. Alebo sa mi to iba zdalo?

Niekoľko týždňov predtým mi zomrel otec. Jeho srdce zrazu prestalo biť, len tak, bez varovania. Našiel ho Jacquie, keď poobede odmykal dvere do reštaurácie.

Ocko ležal pokojne na zemi a vedľa neho čerstvá zelenina, jahňacie stehná, jakubské mušle a bylinky, ktoré nakúpil ráno na trhu.

Zanechal mi reštauráciu, recept na svoje slávne *Menu d'amour*, ktorým si údajne získal srdce mojej matky (mama zomrela, keď som bola ešte malá, a tak sa nikdy nedozviem, či otec iba neblafoval) a niekoľko múdrych rád do života. Mal

šesťdesiatosem rokov a odišiel príliš skoro. Ale nie je tomu tak, že ľudia, ktorých milujeme, zomierajú vždy príliš skoro, bez ohľadu na to, akého veku sa dožili?

„Roky neznamenajú nič. Dôležité je iba to, čo sa počas nich udialo,“ vyhlásil môj otec, keď raz kládol ruže na hrob mojej mamy.

A tak, keď som sa na jeseň trochu sklúčená, ale pevne rozhodnutá vybrala v jeho šlapajach, celou silou ma ako blesk zasiahlo i poznanie, že som odteraz na tomto svete celkom sama.

Našťastie som mala Clauda. Pracoval v divadle ako scénický výtvarník a jeho obrovský pracovný stôl, ktorý stál pod oknom v malom byte s ateliérom vo štvrti Bastille, sa priam prehýnal pod ťarchou nákresov a malých modelov z kartónu. Zakaždým, keď dostal väčšiu zákazku, sa na pár dní odmlčal. „Budúci týždeň nie som k dispozícii,“ povedal a ja som si najprv musela zvyknúť na to, že naozaj nedvíhal telefón alebo neotvoril dvere, aj keď som zvonila ako na poplach. Krátko nato sa opäť vrátil, akoby sa nič nestalo. Zjavil sa ako dúha na oblohe, neuveriteľne a krásne, bozkal ma náruživou na ústa, hovoril mi „moja malá“ a slnko sa pritom pohrávalo s jeho svetlými zlatistými kučerami.

Potom ma zobral za ruku, ťahal ma za sebou a so zapáleným pohľadom mi ukázal svoje návrhy.

Povedať som nesmela nič.

Keď som Clauda poznala ešte iba zopár mesiacov, dopustila som sa jednej veľkej chyby a vyjadrila som svoj názor. Naklonila som hlavu nabok a nahlas rozmýšľala, čo by sa ešte dalo vylepšiť. Claude na mňa vydesene pozrel, jeho modré oči mu takmer vyskočili z jamiek a zrazu jediným prudkým pohybom zmiatol celý obsah svojho pracovného stola. Farby, ceruzky, papiere, poháre, štetce a malé kúsky tvrdého papie-

ra sa vznášali vo vzduchu ako konfety a filigránsky, trpezlivo vypracovaný model divadelnej scény pre Shakespearov Sen noci svätajánskej sa rozletel na tisíc kúskov.

Odvtedy sa zdržujem akýchkoľvek kritických pripomienok.

Claude bol veľmi výbušný, veľmi náladový, veľmi nežný a veľmi zvláštny. Všetko na ňom bolo „veľmi“ a nebolo nič, čo by sa dalo označiť za jemne dávkovaný priemer.

Boli sme vtedy spolu približne dva roky a ani vo sne mi nenapadlo, aby som svoj vzťah k tomu komplikovanému a mimoriadne svojvoľnému človeku nejako spochybňovala. Keď sa na to pozrieme bližšie, každý z nás má nejaké komplikovanosti, citlivosti a splíny. Sú veci, ktoré robíme a veci, ktoré by sme nikdy nespravili alebo iba za určitých okolností. Veci, z ktorých sa ostatní smejú, nad ktorými nechápavo krúčia hlavou a čudujú sa.

Zvláštne veci, ktoré patria iba nám.

Ja napríklad zbieram myšlienky. V mojej spálni je jedna celá stena zaplnená pestrými papierikmi a lístočkami, na ktorých zachytávam myšlienky, také tie prchavé, aby sa mi nestratili. Myšlienky, odpočuté z rozhovorov v kaviarni, o rituáloch a o tom, prečo sú dôležité, myšlienky o bozkoch v noci v parku, o srdci a o hotelovej izbe, o rukách, záhradných lavičkách, fotografiách, o tajomstvách a o tom, kedy ich prezradíme, o svetle v stromoch a o čase, keď sa zastaví.

Moje krátke poznámky sa prichytili o svetlú tapetu ako tropické motýle; zachytené momenty, ktoré neslúžia na nič iné, iba nato, aby zostali v mojej blízkosti, a keď otvorím balkónové dvere a izbou prekĺzne ľahký vánok, zatrasú sa, akoby chceli vzlietnuť.

„A to je čo?!“ neveriacky nadvihol obočie Claude, keď po prvýkrát uvidel moju zbierku motýľov. Zostal stáť pri stene s poznámkami a so záujmom si zopár z nich prečítal. „Chystáš sa napísať knihu?“

Začervenane som pokrútila hlavou.

„Prepánakráľa, nie! Robím to...“ musela som chvíľu popremýšľať, ale nenapadlo mi žiadne presvedčivé vysvetlenie. „Vieš, robím to len tak. Bez dôvodu. Tak ako niektorí ľudia fotografujú.“

„Je možné, že si trochu čudná, moja malá?“ spýtal sa ma Claude a vzápätí mi vsunul ruku pod sukňu. „Ale to nevedí, ani trochu, aj ja som trochu pobláznený...“ prešiel mi ľahko perami po krku a ja som pocítila horúčavu a on dodal: „... do teba.“

O niekoľko minút sme už ležali na posteli, moje vlasy boli nádherné posplietané a slnko svietilo cez závesy zatiahnuté iba do polovice okien a maľovalo na drevenú podlahu malé roztrasené kruhy a ja som mohla prilepiť na stenu ďalší lístok s nápisom *O láske popoludní*. Ale neprilepila som.

Claude vyhladol a ja som nám usmažila omelety a on povedal, že dievča, ktoré vie robiť také omelety si môže dovoliť každý splín. Takže prezradím ešte jeden:

Vždy, keď som nešťastná alebo nepokojná, nakupujem kvety. Samozrejme, že ich mám rada, aj keď som šťastná, ale v tie dni, keď sa nič nedarí, pre mňa kvety znamenajú začiatok nového poriadku, ktorý je vždy dokonalý, nech sa stane čokoľvek.

Vložím do vázy zopár modrých zvončekov a je mi lepšie. Na svojom starom kamennom balkóne smerom do dvora posadím kvety a okamžite sa ma zmocní pocit, že robím niečo zmysluplné. Úplne sa stratím v tom, ako vybalujem z novínového papiera rastlinky, opatrne ich vyberám z umelých nádob a sadím do kvetináčov. Keď zaborím prsty do hlíny a prehrabujem sa v nej, všetko sa mi zdá jednoduché a pred smútkom sa obránim kaskádami ruží, hortenzií a vistérií.

Nemám rada zmeny vo svojom živote. Do práce chodím stále tou istou cestou a v Tuilerijských záhradách mám lavičku, ktorú som si tajne privlastnila.

A za žiadnu cenu by som sa neotočila, keď idem potme po schodoch a mám čudný pocit, že ma niečo prenasleduje a že to po mne siahne, len čo sa obzriem.

To so schodiskom som ešte nikomu neprezradila, nepovedala som to ani Claudovi. Myslím, že ani on mi vtedy nepovedal všetko.

Cez deň sme išli každý svojou cestou. Čo robil Claude po večeroch, keď som pracovala v reštaurácii, som celkom presne nevedela. Možno som to ani nechcela vedieť. Ale v noci, keď na Paríž zosadla osamelosť, keď zatvorili aj posledné bary a v uliciach sa mrznúc túlili noční vtáci, vtedy som ležala v jeho náručí a cítila sa bezpečne.

Keď som v ten večer vypla svetlo v reštaurácii a vybrala sa so škatulkou malinových makróniek domov, netušila som, že aj môj byt bude taký prázdny ako moja reštaurácia. Ako som už spomínala, bol to deň ako každý iný.

Iba Claude sa vytratil z môjho života a na rozlúčku mi zanechal tri vety.

Keď som sa na druhý deň prebudila, vedela som, že niečo nie je v poriadku. Nepatrila som, žiaľ, k ľuďom, ktorí sú ráno okamžite čulí, a preto som sa zobudila skôr s nejasným nepríjemným pocitom ako s tou jednou konkrétnou myšlienkou, ktorá sa iba postupne zmocňovala môjho vedomia. Ležala som na mäkkých vankúšoch, voňajúcich po levanduli, zvonku tlmene doliehali zvuky z dvora. Plačúce dieťa a utešujúce slová matky; ťažké kroky, ktoré sa pomaly vzdalovali; brána, ktorá so škripotom zapadla do zámky. Ešte v polospánku som natiahla ruku po niečom, čo tu už nebolo.

„Claude?“ zamrmlala som.

A potom mi to došlo. Claude ma opustil.

Čo sa mi ešte včera v noci spočiatku zdalo neskutočné a po viacerých pohároch červeného vína som si myslela, že sa mi to iba snívalo, to sa v sivé novembrové ráno zmenilo na nezvratiteľnú skutočnosť. Nehybne som ležala na posteli a načúvala, ale v byte bolo ticho. Z kuchyne nebolo počuť žiadne zvuky. Nijaký bzukot elektrického holiaceho strojčeka. Nič. Ani len vôňa kávy, ktorá by zahнала únavu. Obrátila som hlavu smerom k balkónovým dverám, ľahké biele závesy neboli zatiahnuté a na sklo sa tíslo studené ráno. Prikryla som sa prikrývkou až po uši a spomenula si, ako som včera so svojimi makrónkami nič netušiac vošla do prázdneho a tmavého bytu.

Iba v kuchyni sa svietilo a ja som chvíľu nechápavo hľadela na čudné zátišie, ktoré sa mi ponúkalo vo svetle čiernej kovevej lampy.

Rukou napísaný list, ktorý ležal otvorený na starom kuchynskom stole, na ňom pohár marhuľového džemu, ktorý si Claude ráno natieral na croissant. Miska s ovocím. Napoly zhorená sviečka. Dve plátenné servítky, neďbalo zrolované a zasunuté do strieborných krúžkov.

Claude mi nikdy nepísal, ani len lístoček. Mal manický vzťah k svojmu mobilnému telefónu a keď sa zmenili jeho plány, rovno mi zatelefonoval alebo zanechal odkaz v odkazovej schránke.

„Claude?“ zvolala som a dúfala, že začujem nejakú odpoveď. Ale to sa už po mne načahovala studená ruka strachu. Spustila som plecيا, makrónky vyklzli zo škatule a padali ako v spomalenom filme na zem. Trochu sa mi zakrútila hlava. Sadla som si na jednu zo štyroch drevených stoličiek a pritiahla som list opatrne k sebe, ako keby to mohlo niečo zmeniť.

Znovu a znovu som čítala tých niekoľko slov, ktoré Claude napísal na papier veľkými ostrými písmenami, až sa mi konečne zdalo, že počujem jeho zachrípnutý hlas celkom blízko pri uchu, ako mi šepká do noci:

*Aurélie,
spoznal som ženu svojho života. Mrzí ma, že sa to stalo práve
teraz, ale raz by k tomu došlo tak či tak.
Dávaj na seba pozor,
Claude*

Najprv som zostala sedieť ako skamenená. Iba moje srdce udieralo ako divé. Tak sa teda cíti človek, ktorému podryli pôdu pod nohami. Dopoludnia sa Claude so mnou ešte rozlúčil bozkom, ktorý sa mi zdal obzvlášť nežný. Nevedela som, že to bol bozk, ktorým ma zradil. Jedna veľká lož! Aké úbohé takto sa vykradnúť!

V návale bezmocnej zúrivosti som pokrčila papier a hodila ho do kúta. O sekundu som už čupela a vzlykajúc nahlas sa pokúšala papier znova uhladiť. Vypila som pohár červeného vína. A potom ešte jeden. Vybrala som z tašky telefón a začala opätovne vytáčať Claudove číslo. Na odkazovač som mu nahovorila zúfale prosby i divoké nadávky. Chodila som hore-dole po byte, upíjala si z vína, aby som nabrala novú odvalu a vrieskala do telefónu, aby mi okamžite zavolať. Myslím, že som to skúsila asi tak dvadsaťpäťkrát, až kým som v matnom alkoholickom opojení došla k poznaniu, že moje pokusy zostanú neúspešné. Claude sa už odo mňa vzdialil na niekoľko svetelných rokov a moje slová ho už nemohli zastihnúť.

Bolela ma hlava. Vstala som a motala sa len tak v krátkej nočnej košeli po byte ako námesačná – lepšie povedané v Claudovom bielo-modrom prúžkovanom pyžame, ktorého vrchnú časť som si, ani neviem ako, v noci rýchlo obliekla.

Dvere do kúpeľne boli otvorené. Pohľadom som prešla celú miestnosť, aby som sa presvedčila, či si to iba nenamýšľam. Chýbal holiaci strojček, zubná kefka aj parfum *Aramis*.

Z obývačky zmizla vínovočervená deka, ktorú som Claudovi darovala na narodeniny, a cez stoličku nebol ako vždy nedbalo prehodený jeho tmavý pulóver. Aj plášť do dažďa na vešiaku hneď vľavo pri dverách bol preč. Prudko som otvorila dvere šatníkovej skrine, ktorá stála na chodbe. Zopár prázdnych vešiakov vydalo pri náraze tiché zvonivé zvuky. Nadýchla som sa. Všetko vyprázdnené. Claude nezabudol ani na ponožky v spodnej zásuvke. Musel svoj odchod starostlivo pripravovať a ja som sa pýtala, ako je možné, že som si nič nevšimla. Celkom nič. Nič z toho, že sa chystal odísť. Že sa zalúbil. Že už bozkával inú ženu, zatiaľ čo bozkával mňa.

Vo veľkom zrkadle so zlatým rámom, ktorý visel na chodbe nad komodou, sa ako biely mesiac odrážala moja bleďá vyplakaná tvár, orámovaná chvejúcimi sa kučerami. Moje svetlohnedé dlhé vlasy, rozdelené uprostred cestičkou, boli rozstrapatené ako po divokej premilovanej noci, ibaže žiadne vášnivé objatia a šepkanie sľubov sa nekonali. „Máš vlasy ako rozprávková princezná,“ hovoril mi Claude. „Ty moja Titánia.“

Trpko som sa usmiala, pristúpila celkom blízko k zrkadlu a podrobila svoju tvár neúprosnému pohľadu zúfalej ženy. V mojom rozporení a s hlbokými kruhmi pod očami som pripomínala skôr Bláznivú zo Chaillot, pomyslela som si. Vpravo nado mnou bola v ráme zastrčená moja a Claudova spoločná fotografia, ktorú som mala tak rada. Vznikla v jeden príjemný letný večer, keď sme sa prechádzali po moste Pont

des Arts. Spravil ju korpulentný Afričan, ktorý na moste rozprestrel svoje tašky na predaj. Spomínam si ešte na jeho neuveriteľne veľké dlane. Medzi jeho prstami pôsobil môj malý fotoaparát ako hračka pre bábiky a trvalo to dosť dlho, kým konečne stlačil spúšť.

Na fotke sa obaja usmievame, naše hlavy sú tesne blízko seba a za nimi modrá obloha, nežne zahalujúca siluetu Paríža.

Hovoria fotografie pravdu alebo klamú? V bolesti začína človek filozofovať.

Zobrala som fotografiu, položila ju na tmavé drevo a obidvomi rukami sa oprela o komodu. „*Que ça dure!*“ zakričal hlbokým hlasom za nami so smiechom Afričan a ja som začula, ako zvučne vyslovuje „r“. „*Que ça dure!*“ Nech vám to vydrží!

Pocítila som, ako sa mi oči naplnili slzami. Stekali mi po lícach a dopadali ako veľké kvapky dažďa na Clauda a na mňa a náš smiech a na celý ten nezmysel o Paríži pre zalúbených, až kým sa všetko nerozmazalo na nepoznanie.

Vytiahla som zásuvku a strčila fotografiu medzi šály a rukavice. „Dobre,“ povedala som. A potom ešte raz: „Dobre.“

Potom som zásuvku zatvorila a premýšľala o tom, aké jednoduché je vytratiť sa zo života toho druhého. Claudovi stačilo niekoľko hodín. Zdá sa, že prúžkovaná košeľa pánskeho pyžama, ktorá asi iba náhodou zostala zabudnutá pod mojím vankúšom, bola jediná vec, ktorá mi po ňom zostala.

Šťastie a nešťastie sa nachádzajú často celkom blízko seba. Alebo inak povedané, šťastie niekedy chodí čudnými okľukami.

Keby ma Claude vtedy neopustil, pravdepodobne by som sa v ten chladný novembrový pondelok stretla s Bernadette. Nestúlala by som sa ako najosamejší človek na svete Parížom, nestála v podvečer, keď sa už stmievalo, dlho na moste Pont

Louis-Phillipe a neustrnula premožená sebaľútosťou v pohľade na vodu, neutiekla by som pred tým mladým ustarostným policajtom do kníhkupectva na Île Saint-Louis a nikdy by som tak nenašla knihu, ktorá mala môj život zmeniť na nádherné dobrodružstvo. Ale po poriadku.

Bolo od Clauda prinajmenšom ohľaduplné, že ma opustil v nedeľu. V pondelok je totiž *Temps des Cerises* zatvorené. Je to môj voľný deň a v ten deň robím vždy niečo príjemné. Idem na výstavu. Strávim niekoľko hodín v mojom oblúbenom obchodnom dome *Bon Marché*. Alebo sa stretnem s Bernadette.

Bernadette je moja najlepšia priateľka. Zoznámili sme sa pred ôsmimi rokmi vo vlaku, keď sa jej dcéra Marie, bežiac smerom ku mne, potkla a vyprázdnila obsah svojho pohára s kakaom na moje pletené šaty krémovej farby. Fľaky sa mi nikdy nepodarilo vyprať, ale na konci tejto zábavnej cesty z Avignonu do Paríža a po spoločnom, nie veľmi úspešnom pokuse vyčistiť šaty vodou a papierovými vreckovkami na rozkývanej vlakovej toalete, sme už boli takmer priateľky.

Bernadette je presne taká, aká ja nie som. Ťažko na ňu urobíte dojem, oplýva neotrasiteľne dobrou náladou a vždy si vie dať rady. S obdivuhodným pokojom prijíma život taký, aký je a vždy sa snaží hľadiť na veci z ich pozitívnej strany. Ak sa mi niekedy zdajú príliš komplikované, príde Bernadette, a po niekoľkých vetách je zrazu všetko jednoduché.

„Prepánakráľa, Aurélie,“ vyhlási a zabáva sa na mne pohľadom svojich tmavomodrých očí. „Nad čím si ty dokážeš lámať hlavu! Veď je to všetko celkom jednoduché...“

Bernadette býva na Île Saint-Louis a je učiteľkou na základnej škole. Ale pokojne by mohla byť aj poradkyňou pre ľudí s komplikovaným myslením.

Často, keď sa pozerám na jej jasnú peknú tvár, mi napadne, že je jednou z mála žien, ktorým naozaj pristane nosiť vlasy spletené do jednoduchého uzla. A keď si ich rozpustí, muži sa za ňou obzerajú.

Smeje sa hlasným, nákazlivým smiechom. A vždy povie, čo si myslí.

A to bol aj dôvod, prečo som sa s Bernadette v to pondelkové ráno nechcela stretnúť. Clauda totiž od začiatku neznášala.

„Je divný“ povedala, keď som ich zoznámila pri pohári vína. „Poznám takých týpkov. Sú egocentrickí a nedokážu sa človeku pozrieť priamo do očí.“

„Mne sa Claude do očí pozerá,“ odpovedala som jej a zasmiala sa.

„S takým mužom nebudeš šťastná,“ trvala na svojom.

Mne sa jej názor zdal vtedy trochu urýchlený. Ale teraz, keď som do sklenenej kanvice dávkovala po lyžičkách mletú kávu a zalievala ju horúcou vodou, musela som si priznať, že Bernadette mala vtedy pravdu.

Poslala som jej esemesku a odriekla náš spoločný obed. Potom som vypila kávu, obliekla si kabát, šál a rukavice a vybrala sa von do chladného parížskeho rána.

Niekedy sa vyberieme von s určitým cieľom a niekedy iba preto, aby sme kráčali a kráčali a kráčali stále ďalej, až kým sa nestratí hmla, zúfale pocity alebo kým nedomyslíme do konca nejakú myšlienku.

V to ráno som nemala žiadny cieľ, moja hlava bola zvlášťne prázdna a moje srdce také ťažké, že som cítila jeho váhu a nevdojak si rukou pritlačala to miesto na kabáte. Na ulici ešte nebolo veľa ľudí a klopkanie opätkov mojich čižiem sa strácalo na starej vydláždenej ceste, ktorá sa približovala ku kamennej bráne, spájajúcej Rue de L'Ancienne Comédie s Boulevard Saint-Germain. Bola som taká šťastná, keď

som pred štyrmi rokmi našla byt v tejto ulici! Mám rada túto malú živú štvrť s jej malými klukatými bočnými uličkami a stánkami so zeleninou, ustricami a kvetmi, kaviarňami a obchodmi, ktorá sa za veľkým bulvárom tiahne až k brehom Seiny. Bývam na treťom poschodí v starom dome s vychodeným kamenným schodiskom bez výťahu a keď sa pozriem z okna, vidím priamo na slávnu reštauráciu *Procope*, ktorá tu už stojí niekoľko storočí a ktorá bola údajne prvou kaviarňou v Paríži. Stretávali sa v nej spisovatelia a filozofi. Voltaire, Rousseau, Balzac, Hugo a Anatol France. Veľké mená, ktorých duchovná spoločnosť rozochvieva príjemným nepokojom väčšinu hostí, sediacich pod obrovskými korunnými lustrami na červených kožených laviciach.

„Máš ty ale šťastie,“ povedala Bernadette, keď som jej ukázala svoj nový domov a my sme to následne večer oslávili v *Procope* pri skutočne vynikajúcom *coq au vin*. „Keď si pomyslím, kto každý tu už jedol – a ty bývaš iba pár krokov odtiaľto... úžasné.“

Nadšene sa obzerala okolo seba, kým ja som si napichla na vidličku kúsok sliepky dusenej na víne, zasnívane si ho obzerala a premýšľala, či som kultúrny analfabet.

Úprimne sa musím priznať, že ma myšlienka o tom, že sa v *Procope* dala vtedy jesť prvá zmrzlina v Paríži, nadchla oveľa viac ako bradatí muži, ktorí na papier zaznamenávali svoje múdre vety. Ale to by asi moja priateľka nepochopila.

Bernadettin byt je plný kníh. Stoja v knihovníčkách, vysokých niekoľko metrov a siahajúcich až ponad dvere, ležia na jedálenských i pracovných stoloch, na konferenčných a nočných stolíkoch a dokonca aj v kúpeľni som našla zopár kníh položených na stolčeku vedľa záchoda.

„Život bez kníh si ani nedokážem predstaviť,“ povedala raz Bernadette a ja som trochu zahanbene prikyvovala.

Aj ja zvyknem čítať, ale väčšinou mi do toho niečo príde. A keď si už môžem vybrať, tak radšej idem na dlhú prechádzku alebo upečiem marhuľový koláč a nádherná vôňa, ktorá vznikne spojením múky, masla, vajíčok, ovocia a smotany a ktorá sa tiahne bytom je presne to, čo dáva krídla mojej fantázii a inšpiruje ma k snom.

Pravdepodobne za to môže kovová tabuľka ozdobená varechou a dvomi ružami, ktorá dodnes visí v kuchyni *Temps des Cerises*.

Keď som sa na základnej škole učila čítať a písmenká sa mi začali spájať do niečoho väčšieho, čo dávalo zmysel, často som postávala vo svojej tmavomodrej uniforme pred tou tabuľkou a snažila sa rozšifrovať slová, napísané na nej:

„Existuje vlastne iba jeden druh kníh, ktoré šíria šťastie po svete. Sú to kuchárske knihy.“

Výrok pochádzal od istého Josepha Conrada a ja som bola celý čas presvedčená o tom, že tento muž musel byť slávny nemecký kuchár. O to väčší bol môj údiv, keď som neskôr náhodou natrafila na jeho román *Srdce temnoty*, ktorý som si kvôli spojeniu medzi nami dokonca aj kúpila, ale nakoniec predsa len neprečítala.

V každom prípade znel jeho názov rovnako pochmúrne ako moja nálada v tento deň. Možnože nadišiel ten správny moment, aby som tú knihu konečne začala čítať, premýšľala som zatrpknuto. Ale ja nečítam knihy, keď som nešťastná. Ja sadím kvety.

Aspoň som si to v tom momente myslela, netušiac, že ešte v tú istú noc budem chvatne a žiadostivo prevracať stránky románu, ktorý sa mi postavil do cesty. Náhoda? Dodnes neverím, že to bola náhoda.

Pozdravila som Phillippeho, čašníka z *Procope*, ktorý mi priateľsky mával spoza okna, prešla som bez záujmu popri lesknúcom sa výklade malého zlatníctva *Harem* a zabočila na

Boulevard Saint-Germain. Začalo pršať, autá prechádzajúce popri mne na mňa striekali vodu a ja som si tesnejšie uviazala šál a odhodlane kráčala ďalej bulvárom.

Prečo sa hrozné alebo deprimujúce veci musia udiat' vždy v novembri? November bol pre mňa najnevhodnejším mesiacom na to, aby som bola nešťastná. Výber kvetov, ktoré sa dali posadiť v novembri, bol pomerne obmedzený.

Nohou som zachytila prázdnu plechovku od koly, ktorá sa s hrkotom odkotúľala cez chodník až k príklopu kanála.

Un caillou bien rond qui coule, l'instant d'après il est coulé... Bolo to ako v tej nesmierne smutnej piesni od Anne Sylvestre, *La Chanson de Toute Seule*, v tej o kamienkoch štrku, ktoré sa najprv rozkotúľajú a o krátku chvíľu sa už utopia v Seine. Všetci ma opustili. Otec bol mŕtvy, Claude zmizol a ja som bola sama ako ešte nikdy predtým. V tom mi zazvonil mobil.

„Prosím?“ povedala som a takmer som sa zadusila. Cítila som, ako mi telom vystrelil adrenalín pri myšlienke, že by to mohol byť Claude.

„Čo sa deje, moja drahá?“ Bernadette išla ako vždy rovno na vec.

V tom momente hneď vedľa mňa silno zakvílili kolesá taxíka, ktorý zabrzdil a trúbil ako blázon, lebo mu nejaký cyklista nedal prednosť. Znelo to apokalypticky.

„Prepánakráľa a to je čo?“ zvolala Bernadette do telefónu, kým som niečo stihla povedať. „Všetko v poriadku? Kde si?“

„Niekde na Boulevard Saint-Germain,“ odpovedala som jej plačlivým hlasom a schovala sa aspoň na chvíľu pod markízu obchodíka, ktorý mal vo výklade pestré dáždnyky s rúčkami v tvare kačacích hláv. Dážď mi stekal z mokrých vlasov a ja som sa utápala v obrovskej vlne sebaľúposti.